

Alte Drucke

Missuggused Need waimolikkud södda-riistad on/ ning Kuida meie nendega omma hinge waenlase wasto peame söddima ...

Mrosterus, Juhhan

Tallinus, 1727

Abschnitt

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:ghv:ha33-1-62985

Kullamäe Eihelkonna

ning

Piirsalo Kappelli rahwale

andko

Se helde **S**umma / meie **J**ss
sanda **J**esusse **K**ristusse **J**ssa / ar
mo / et seinnane õppetus / mis
nende heaks neile kätte antakse /
woiks siiggida nende par
randamisest /

et

need holetumad wottaksid ül
lesärkada ommast raskest pat
to unnest ;

JOHANNES PIIR

1680

Ning

Et need / kes omma
hinge eest jo murret kand
wad / wottaksid weel surema ho
lega ennaast waimolikko södda
riistadega ehitada/

ning

julgeste

Kurrati / ma-ilma ning
omma kussa süddame wasto
panna / omma Onnisteggia Je
susse kääst abbi otsida / ning temmä
wäe läbbi surmani patto wasto
woitelda / ning wiimaks
woimust sada.

Sedda

Goswib neile kui omma armsa
kuulhattele keigest süddanest
nende Dypetaja/

Hinrik Ruislew.

*Halleluja! * Surin con*
Novemb. Ewes. V. 14. 1733

Ärka üles / kes sa maggad /
sa touse üles surmuse / siis wal-
gustab sind Kristus.

Esaiä XLV. 24.

Sagawesse Issanda ehk
Jesuse Kristuse sees on mul
teik õigus ning wäggi.

Matt. VII. 7. 8.

Palluge / siis peab teile an-
tama / otsige / siis peate teie
leidma / koppelage / siis peab
teile lahti tehtama.

Seft kes ial pallub / se saab /
ja kes otsib / se leiab / ja kes kop-
putab / sellele tehhakse lahti.

*A confiteor * * * * **
Ein gottlieb Vater in Hede

Elde ning armolinne

Jummal / meie Jesanda

Jesusse Kristusse Jsla /

fes sa olled omma armsa

Poia Jesusse surima pär-

rast meie keikile woinnust

patto / kurrati / ning surima peäle saatnud ning

annud / hallasta meie waeste peäle / ning õp-

peta meid pühha Waimo läbbi diete tunda

ma / et meie sureliffud olleme ning et meie

wottaksime diget tarkust nouda. Se dige tar-

kus on sind wagga lapse wiisil, kartma / ning

sedda/mis kurri on/ommas süddames diete tunda

ma ning wiiskama / se on dige motstus. Meie

olleme sin fo-us sinno sullase/meie dnša Kaplani

ning foolmeistri/kehha matta muulasse / kust se

on wo-otud; se hing on sinno lāes/ ning ühtegi

wallo ei putu ennam temmasse mitte. Keik

temma mürrē/waew nink piim on dnša ossa sa-

nud sin / ta kandis risti ilma peäl / on surnud/

ellab siiski weel. Walle risti-innimesed ei tun-

ne omma hirmsat patto haigust ehk hädda/se-

pärast on nende lotus tühhine / ja nende ust

õks walle ust / sest nemmad ei tunne / ning

tõhagi tunda omma süddame kurjust / se pärs-

ning himmude järrele ellawad; kuse meid / ar-
mas Jummal / Jeesuse Kristuse meie kalli Lün-
nastaja pärrast / kelle sanna peäl meie teine teis
sega süddamest pallume: Jēsa Meie 2c.

2 Tim. II, II. 12. 13. *5. teräga*

SE on üks tõssine sanna:
Sest kui meie ühhes olle-
me ärrasurnud / siis peame
meie ka ühhes ellama.

Kui meie kannatikkud olle-
me / siis peame meie ka ühhes
woollitsema; kui meie ärrasal-
game / siis salgab temma meid
ka ärra. *Näe üheskõne: Kui Eumina*

Kui meie ei üßu / siis jääb
temma tru-iks. Temma ei woi
ißi ennast mitte ärrasalgada.

Kui kegi ka woitleb / ei anta temmale
mitte fronti / kui temma ei woitle diete /
ehi Jummalas kasso järrele.

2. pag. 25. Nenda

Stenda mainitses se pühha Paulus sedda õppetajad Timote-ust 2 Tim. II, 5. et temma kui üks hea Jesusse Kristusse sõdda-mees piddi woitlema. Üks ilmalik sõdda-mees woitleb ilmalikko sõdda-riistadega; agga üks waimolik sõddamees woitleb waimolikko sõdda-riistadega.

Kes on üks waimolik sõdda-mees? Kõstim. 1.) igga üks õige ustaw õppetaja / kes südda-mest on pattust pöörnud / iggapäwa patto wasto panneb / ning kelle jutlus ei olle mitte innimesse mõnnusatte tarkusse sannadega / waid waimo ning wõe üsles-näitmisese sees. 1 Kor. II/4. Kes niolstab õiete ärrajagada se tõ-e sanna. 2 Tim. II, 15. 2.) igga üks tõsine risti-innimenne / kes omma patto hädda tunneb ning Jesusse sisse ussub / kelle sees pühha Waim on / kes omma pattuste hümmude wasto panneb / ja neid surretab / nenda et temma ei wõtta omma kurja hümmo järrele tehha.

Meitspärast nimmetakse neid sõdda-mehi kiks? Kõstim. sepärast et neil on mitto waenlast / kes neid püüdwad hukka sata / kurratma-ilm ning meile lihha ehk kurri pattune südda; õppige sedda laiemalt, meie Katekismuse ramato kolmandama ning kuendama palwe selle tusesest. Stendefunnaste waimolikluse waenlaste wasto peawad Jummalale lapsed / olgo nemmad õppetajad ehk kuuljad / sõddima ehk woitlema waimolikko sõdda-riistadega.

Wile

Misfugguse on need waimoliikud sōdda-
riistad? Kostm. ühhe sannaga on Jummal
arm ning wäggi/mis temma meile Kristusse
pärast tootab ning annab meile ülem abbi/
ning ehhitab meid mitmesuguste sōdda-riista-
dega / mis meile se pühha Paulus laiemalt üs-
lesarvab Ewes. VI, 13-17 salmist sadil.

Misfuggune on se esimeste waimoliik sōd-
da-riist? Kostm. se on se tōdde 14. salm. üts
tōesine meel / Ewes. IV, 21. 22. keif mahha-
jätma ning wihtama / mis Jummal taht-
misse wasto on / ning 23. salm. Jummal
armo läbbi ennast pārw pārwalt uendama / ue
melega ennast ehhitama / nenda et se uus meel
ehl uus innimenne selle wamma inimisse ehl
pattuse süddame himmude wasto panneb.

Misfuggune on se teine sōdda-riist? Kostm.
14. salm. se on meie Jōsanda Jesusse õigus/
ehl keif se / mis temma meie heaks on teinud/
ning kannatanud / sest kes omma patto hādda
tunneb / pūab sest lahtri sada / ning hoiab õige
usō läbbi Jesusse pole/kui üts wõeti laps om-
ma emma pole; selle peäle pūab kurrat ikka
süüd tōsta / et pat alles temma sees on; agga
Jesus wastab: minna ollen temma pattud kan-
nud ning maksnud / temma tunneb / lahhetseb
ning nuttab neid / ning usub minno / omma
õnnisteggia sisse / sepärast ollen ma temmale
keif pattud andeks annud / ning min

na seisan temma rest / ning arvan omma wag-
gadust ning digust temma ommaks. Res sed-
da diete oppib tundma / se woitleb rõmoga pat-
to / kurrati ning ma : ilma haukutamisse
wašto / ning ehhitab ennast ikka allatsi pallu-
des Jesusse digusie ning waggadusega / se on
temma raud-rie.

Misjuggune on se kolmas sõdda-riist? R.
se on se pühha Ewangelium ehl rõmus san-
num / et Jummal on omma Poia lakkitanud
lunnastajaks ning õnnisteggiaks / tootab ning
annab temma pärrast rahho ning armo neile /
kes ei tahha ennast patto sanna kuulda. Res
sest rõmo ning armo sannast kinni peab / se
woib feelmata kaia rahho te peal / ning juls-
geste seista omma hinge waenlaste wašto.

Misjuggune on se neljas sõdda-riist? Kostm.
Se on se dige uul / mis Jummal omma san-
na ning pühha Waino läbbi nende süddam-
sees sütab / kes temma sanna kuulwad / ja sei-
sist pattuist põdrwad. Se uul nimmetakse kil-
biks / sest et ennemüiste need kilbid ollid sõdda-
meeste warjuls / et need noled / mis need waenla-
sed nende peäle lastsid / ei woiud neile kahjo
tehha. Waat nende alab se dige uul / mis
Jummal armo ning toetusse sannast kinni
peab seik kurrati hirmutamisse noled taagasi /
ning woib julgeste mõttelda ning ütelda : Jums-
mala peäle tahhan ma lösa / ja mitte karto

neid hinge waenlasti; mis joudwad nemmad
mulle tehha / kui Jummal mo abdimées on?

Missuggune on se wies södda-riist? R. Se
on se dige tödsine lotus i Tessal. V, 8. se nim-
metakse raud-kübbarakse / sest et ennemuiste need
raud-kübbarak olli söddameeste pea warjaks
waenlaste raiumisse wasto; waat nenda lodab
üks waimolil söddamees Jummal tootusse
peale; ning kui kurrat / ma-ilm / ning temma
omma usmata südda tedda hirmutawad sedda
wisi: sinna olled üks waene / ning ramnoto /
sinna ei joua omma wäest ühtegi / pat ning
teised kurrat innimesed on wäggewamad sind /
se on ilma / mis sa mõtle / et sa tahhad pat-
to peale woinust sada; aga temma lodab siis-
ki sulgeste Jummal peale ning mõtle ja üt-
leb: Jummal on mulle sedda wisi abbi toota-
nud / ärra karda mitte / Minna ollen sinno-
ga; ärra taggane mitte / sest et minna
ollen sinno Jummal; Minna annan sul-
le rammo; minna aitan sind ka / Minna
to-etan sind ka omma digusse parrama
käega Esaia ram: XLI, 10. Selinnane lo-
tus on siis kui üks kowwa raud-kübbar / ning
ei karda kurrati hirmutamist ühtegi.

2. Missuggune on se wies södda-riist? R. Kõnn-
se on Jummal Sanna / mis meid rumma-
lussest päästab ning targaks teeb / et meie õpe-
pime: pääw: päwast / südda meie peame ning

Winn

10015

woime omma hinge waenlased mahhalda. Se
 nimmetakse modgaks. Sest osee kui üks ilmalik
 södda-mees ommad waenlased modgaga mahha-
 löbb; nenda löbb üks waimolik söddamees om-
 ma hinge waenlased Jummalal sammaga mahha/
 kui temma södda armastab / öppib ning ussub.

Mis läbbi same meie need södda-riistad kät-
 te? K. palwe läbbi / 18. salm. kes süddamest
 ning allasti Jummalat pallub / ning ei täddi
 ärra / södda ehhitab Jummalal keige waimoliks
 ko södda-riistadega / ning annab temmale en-
 nam raimno / kui temma moistab palluda/
 ning pühha Waim pallub temma eest / kui
 temma ei moista diete kuida / ning mis temma
 peab palluma. Rom. VIII, 26, 27. Södda-
 melik ko palwe läbbi same meie keik / mis meile kei-
 ge-ennamiste tarwis lähhab hinge polest. Mis
 teie ial pallute minno nimmel / södda tah-
 han minna tehha / et Jēsa saaks au-ustud
 Poia läbbi. Kui teie niiddagi minno nim-
 mel pallute / södda tahhan minna tehha.
 Joh. XIV, 13, 14. Jēsanda sanna on tõdsine/
 ning mis temma tootab / södda teeb temma tõesti
 tdeks.

Agga mis lähhab õhhe dige riisti-innimesele
 weel tarwis / kui temma tahhab diete woitelda?
 K. nenda kui üks ilmalik söddamees / kes om-
 mad waenlased tunneb liggilähhidel ollowad/
 walwab / ning ep, olle holetu egga minu mag-
 gama/

gama / waid panneb hāsti tāhhele / kusti poolt /
ning mil wiſil waenlane temma peāle kippub /
ſeſt temma tunneb ſedda kāl / et temmal neiſt
parremiſt ſōdda-riiſtuſt ep olle abbi / kui temma
maggab / ehſ holetō on ; nenda peab ūſs wai-
molit ſōdda-meſs ehſ uſkil innumenne walwa-
ma / ſeſamma pārraſt walwage 13 ſalimis.
ſe on/temma peab Jummalā ſannaſt hāsti d̄p-
pima / kuſt polt ning mil wiſil need h̄inge
waenlaſed temma peāle pūūdwaḁ tulla ning
woimūſt wotta. Agga Jummalā ſanna d̄p-
petab ſedda / miſ Jummal tabhhab meie h̄inge
ōnniſtuſſeſs / et meie peame pārris = patto ning
teggō pattud dieſe d̄ppima tundma / ning hā-
ti tāhhele pannema / kudda ſe pārris = pat ehſ
meie kurri pattune ſūdda teggō pattude / ſe on/
ſeigēſugguſte kurja h̄immude / mōttede / ſanna-
de ning teggudega meid pūab Jummalāſt ā-
ralahhutada. Keſ ſedda d̄ppib tundma / ning
panneb nende k̄arwaluſt tāhhele / ſe walwab/
ning kannab hoolt / et temma palwega Jummalā
k̄āſt nende waſto woib abbi ſada/ſepārraſt mai-
niſſeb meie Jeſand Jeſuſ Kriſtuſ k̄orwaſte;
walwage ning palluge 12. Mat. XXVI,
41. Mark. XIII, 33, 37.

Waatte / keſ Jummalat ſeigēſt ſūddameſt
pallub / et temma tabhhaſ ſedda omma waimolit-
to ſōdda-riiſtadege ehhitada / ning walwab / ehſ
panneb hāsti tāhhele / ning d̄ppib pāāw pāwale
iffa

iffa parreminne moistma / mis hea nou Jum-
malal on meie parrast / ning missuggused fur-
rati / ma-ilma ning meie furja süddame fur-
jad nouud on ; se woitleb diete ehk Jummalala
pääso ning tahemisse järrele otsani / kunni tem-
ma õnisa surma läbbi feigede hinge waenlaste
kimpust foggoniste pääse / ning saab au kro-
ni/se on Jummalat pallest pallesse nähha igga-
wesses ellus ning rõnuss.

Kes agga waimoliikuiust sõdda-riistust ei
holi / egga neid Jummalala käest raskest ei pal-
lu / ei tahhagi Jummalala sannast õppida tunda-
ma / mis temmale tarwis on tunda / uskuda
ning tehha / kui temma tahhab õnsaks
sada / se ei woitle mitte / ehk kui peält ollaks
nähha / et temma woitleb / ei woitle temma
süski mitte diete ehk nenda / kui kõhhus on/
ning ei sa kätte au fronti ehk iggawest ello. Et
se nääud minnule ja keikile wägga tarwis on/
et meie õppime tundma Jummalala sannast/
tudda meie peame diete woitlema / kui meie tah-
hame õnsaks sada / ning missuggused need on/
kes diete ei woitle egga õnsaks ei sa. Eus
tahhame Jummalala nimmel meie etteloetud
sannadest tahhele panna :

Kuida meie diete omma hinga
waenlaste wasto peame woitlema
nenda et meie õppime:

I. Mil wiſil meie diete woitleme/
ning mis laſſo ſeſt tulleb.

II. Mil wiſil innimenne mitte diete
ei woitle/ning mis iggarwenne laſ-
ſo ſe peäle tulleb.

Kallis Önniſteggia / Jeſus Kriſtus / ſa
ollſed ättelnud : Joh. XVI, 33. Ma-
il-
mas on teil abhaſtust ic. ſepärraſt öp-
peta meid tundma / kui hirmsad meie hin-
ge waenlaſſed on / et meie kottwaſte ſin-
no pole hoiaime / ning ſinno ſanna kule-
me ; Öppeta meid diete nende waſto
woitlema / ning önniſta ſeks omma kal-
liſt ſanna. Kule meid / armas Jeſand
Jeſus Kriſtus amen.

Arge mötlege / armad kuulſad / et ſe äks
tähhä jut on / mis digeſt woitlemiſeſt pühhas
kirjas öppetakſe; ſeſt kui ſe ei ſa önsakſ / kes
woitleb / agga diete ei woitle; paljo wähhem
ſaab ſe önsakſ / kes ei üſſu niſugguſt woitlemiſt
ſarwis öllewad / ning ei wotta ettegi woitelda/
egga murret ſanda / ludda ning mil wiſil tem-
ma peab woitlema. Pange tähhele / mis
meie Jeſand Jeſus Kriſtus ütleb Luk. XIII,
24. paljo püüdwad ehk ötiwad liſtaſt
wärrawalt ſiſeminna / ehk Jummal
ſapikſ ſaba / ſa ei woi mitte / niſſepärraſt et
ennud ei woitle diete / ſe on / nemmad ei tah-
ha

ha omma pohjatuma hänge hädä sūddamest
tunda egga wihkada / nemmad ei tahha Je-
susse sanna kuulda / egga ma-ilma tūhjad kom-
bed ja rōmo mahhajatta / nemmad ei usu / ei
tahhagi uskuda / et JEsus nende sūddant woi-
ueks lua / ning sepärrast ei woitse nemmad pal-
wega / kunni nemmad ue mele sawad; ning ei
nemmad lūl kelega palluwad / lōrwadega Jum-
mala sanna kuulwad / omma walle usoga rah-
hul on / ning sedda wiisi pūūdwad dñsaks sada /
ei sa nemmad siiski dñsaks / sest et nemmad ei
lasse Jესusse Waino lābbi ommad. pattused
himmud surretada / egga woitse diete Kurrati /
ma-ilma kōmbede / egga omma enneje kurja
himmude ning rummalusse wasto.

Sepärrast ütles pūhha Wain u salm se
on üks tõeline sanna / üks sanna / mis üpris
wägga tarwis ning wāart on / et sa sedda usud /
nendatao / et sinna / kui sa sedda põlgad / hulla
lāhhād. Sedda kinnitas meie Jōsand Jესus /
kui ta nähtawal kōmbel ma peäl ellas. Joh.
XII. kui temma ütles 48. salm: Kes mind
põlgab / ning ei wotta minno sanna was-
to / sel on jo se / kes temma peäle kōhhut
moistab; se sanna / mis ma ollen rāgi-
nud / se samma moistab temma peäle
wiimisel pāwal kōhhut.

Kes nāūd ei tahha wallatuma kōmbel om-
ma hänge dñnistusi ka-utada / se hakkab mur-
retsema ning motsema ;

I. Of

I. Oh armas Jummal/ mis pean min-
na teggema / et ma woiksin õnsaks sada?
K: sinna pead ilmapattota ollema/ nenda et sinno
sees ei pea ühtegi kurja himmo/ kurja mõtte/ kur-
ja sanna/ egga kurja teggo ollema.

Kui nõud inimenne püab sedda wärki olla/
siis tunneb temma / et temma omma wäest
ühtegi ei arranda / waid et pat temma sees
weel ennam mäsab / ning / sedda ennam Jum-
mala pühha kässt kurja kelab ning head käs-
sib / sedda ennam wottab se pat woimust; ning
se waene innime tunneb/ et ta koggoniste nõdder
ning rammotu on / et temma kuigepiddi ei woi
patto wasto seissta / nenda kui Jummal sa-
na õppetab Rom. VII, 8-11. Siis hakkab
temma moista / mis pattustõõdmisse lau-
lude sees on üleskirjutud / Lawida Laul. R.
XXXVIII, 2-6. 26.

II. Agga mis nou on siis? K. se on par-
ras nou / et se waerwatud pattune inimenne
õppib sest tundma / kui hirmsaste kurrat ted-
da patto läbbi on rikkunud / sõlmatumaks
ning rammotumaks teinud / nenda et temma
ei woi omma wäest ühtegi kurja himmo peä-
le woimust sada / paljo wähhem jouab temma
patto koggoniste ka-utada; sepärast peab ni-
suggune waene pattune palwega woitlema/
ning mitte arratüddima pallumast / et Jum-
mal tahhaks temma peäle hallastada.

III. Kui Jummal püst tahhab / et inimes-
 menne peab ilma pottota ollema / ja inimenne
 ei woi / kuis ta siis woib lota et Jummal tem-
 ma peäle wottaks hallastada? K. Sedda õp-
 petab meid se pühha Ewangeliium / ehk se rõ-
 mus sammum / se kulutab / et Jummal omma
 Poia keikile inimestele / kes Kurrati meel wal-
 la allg sanud / on läkitanud lunnastajaks
 ning Onniateggiaks / sest nenda õppetab Jum-
 mala sanna Rom. VIII, 3. 4. Sest / mis
 püst ei woinud tehha / sest et temma lihha
 läbbi ranumoto olli / sedda teggi Jum-
 mal ning läkitas omma Poia patto lih-
 ha náo sees ning patto pärrast ja moietis
 patto hukka lihha sees.

Et kässo digus peaks täieste sündima/
 meie sees / kes meie ei käi lihha kuid wai-
 mo järrel.

Pärrast pead sinna pühha Waimo sanna die-
 te õppima / siis hakkad sinna tundma / et Jeesus
 neid õnsaks kidad / kes waesed waimus / ning
 omma patto pärrast furwad on Mätk. V. 3.
 4. ning annab nisuguste / et neil nälga ning
 janno ehk üks allati suur himmo on Jeesuse
 armo ning abbi järrel / keik pattud igaweste
 andeks / kui nemmad agga jäwad kindlaste
 surmani Jeesuse pole hoidma.

IV. Kuida woib üks waene pattune / kelle
 mees se usmata meel ning pattune ello ep olle
 en

ennam maggus / waid üls raske koorm / find-
laste ning surmani Jესusse pole hoida? Kostni.
temma peab Ewangeliummist / ehk armo-ning
rõmo-õppetussest selgeste õppima tundma keif
sedda head mis temma Jესusse läbbi on sanud/
sest / kes sedda diete ning ifka parreminne pääro
pärwalt püab moista / se saab wäggewaks ning
kangemaks / et temma julgeste woib omma hin-
ge waenlaste wasto woitelda / Wilem. 6. salm.
sest / et Jესus omma kannatamisest / surma ning
üllestoumisest läbbi neid on ärrawoitnud ning
mahhaldanud / ning neile / kes omma patto häd-
da tundes temma pole dige ussoga korwaste
hoidwad / woinust tootanud. 1 Kor. XV. 57.

V. Mis on keif se hea / mis meile tulleb Jეს-
susse läest? K. mis pühhas kirjas mitmes pai-
gas ning laiemalt õppetakse / tahhan ma sedda
mõda / kui Jესus mulle sedda on annud / uskuda
ning moista / nende heaks fulutada ning selletas-
da / kes ilma lawwaluseta Kristusse armo läbbi
püüdwad diete woitelda. Jესus Kristus las-
ko sedda minno ning mitme tuhhande rõmuks /
ning sureks usso kinnitamisest saggida. See
pärrast kuulge Ewes. Nam. II, ning piddage
meles keif sedda rohket head ning ilmaotsata riik-
kust / mis meil on Jესusse Kristusse sees. 4. 5. 6.
salm. Agga Jummal / kes rikkas on hallas-
tusses omma rohke armastamisest pär-
rast / misga temma meid on armastanud.

On ka meid / kui meie ülleastmisse
lâbbi surnud ollime / Kristussega ellawaks
teinud. (armust ollete teie õnaks sanud).

Ja on meid ka üllesârratanud ja ka
taewalikkude sekka seâdnud Kristusse Je-
susse sees. Rom. VI, 3-6. Ning et hâksi
wootaks mõttelda / kes teab / kas minna nende
hulgast ollen / kes Kristussega on surnud /
ning kellele Jესusse surmast kasso tulles; siis
õppetakse selgeste / et keik woivoad Kristusse
surmast kasso sada 1. Kor. XV. 21. Sest / nen-
da kui Adamsi sees keik ârrasurrewad /
nenda peab ka keik Kristusse sees ellawaks
tehtama. Sepârrast / et meie Jესand Jესus
Kristus meie pattude pârrast on kannatanud
ning risti kâlsjes surnud / se on Jummalale mees
ni paljo / kui olleks iggajaks omma patto sâ
pârrast kannatanud ning surnud; ning et Je-
sus ei jâând surma ning hukkatusse sisse / woid
pâsis omma üllestõusmisse lâbbi / ning on
woimust sanud kurrati / patto / surma / ning
põrgo peäle ning wallitses taewa au ning rõmo
sees iggaweste; sepârrast arwas Jummal omma
iggawesse ning keigetargema nou lâbbi sedda
keigede innimeste kassuks / kui olleksid nemmad
jo keik surmast ning hukkatussest pââsmud /
kurrati / patto / surma ning põrgo peäle wois-
must sanud / ning taewa au ning rõmo sisse
asjutud / kui nemmad agga sun armo alal
omma

omma patto hādā tūndwād / ning tōeste Jē
susse Kristusse sisse uſwād.

VI. Kus keif innimesſed Kristusſega on ſut-
nūd / māhhamā-etūd / ālleſtousnūd / ning taewa
lānūd / miſpārraſt ūtleb ſiis meie Jēſand
Jēſus Matt. VII. 14. 13. Minge sisse
kitta warrawaſt 10. Sēſamma armolinne
Jēſus / keſ ſe hea nou ſeigede innimeſte heaſ
on piddanūd / ning keif ſedda head neile paſkub /
ſe on ſa diuſſe poleſt ſeādnūd / et need / kelle
paſſuſs keif ſe hea / miſ Kristus keifile on
ſaāt nūd / peab tullema / et need pearwad omma
himsad patto ſāūd diete tūndma / ning lahheta
ſema / ja nenda diſe uſſoga Jēſuſſe pole hoid-
ma ; ſeſt Jēſus taħħab iſſi ſedda head patto
tūndmiſſe / lahhetaſemiſſe ning uſſo tōōd meie
ſeēs algada ning lōppetada eħt forda ſaſa oſſa-
ni. Wilip. I. 6.

Handwritten initials and marks.

Keſ nūūd ſeſinnatſe pūħħa Jūmmala nou
ning lāſſo pōlgab / ſe lahhutab omma uſſma-
ta meie lābbi ennaſt Jēſuſeſt / ſeſt et temma
omma ſūddame kurrjuſt ei taħħa tūnda / woiħka-
da egga uſſkuda / et temma patto / kurrati ning
ma-ūma peāle Kristusſe ſeēs on woi muſt
ſanūd / ning woiel iħka woiib woi muſt ſada.

VII. Sella malle ūħhe taħħāndamiſſega /
et ſa need innimesſed / keſ omma uſſmata ning
wallatuma meie pārraſt huħka lāħħāwad / Jē-
susſe lābbi tōeſte on lunnāſtūd / ning ſurmaſt /

Handwritten text at the bottom of the page, possibly a signature or additional note.

pattust/ ning kurrati melewallast päästetud?
 Kosim: sedda tahhan ma sinno õppetussels ning
 parrandamisels heal meel tehha/ning selletada
 innimesse kombel sinno lihha nõdrusse parrast:
 Wata/ kui üks innimenne suurt wõlga on tei-
 nud ja teisi petnud/ning peaks se parrast teige
 omma ello aia wangisse jama/ning üks rikkas
 ning armolinne innimenne maksab keif temma
 wõlga; siis pääseb temma wangist/ ei mitte se
 parrast/et temma ueste ning melega peab suurt
 wõlga teggema ja teisi petma/ waid et temma
 sure hõlega ennast pettusse tõ eest peab hoidma;
 agga kui temma hädda parrast wõlga teeb/ siis
 seisab kõi temma lunnastaja temma eest; agga
 kui temma wallatumal kombel ning melega
 wõlga kaswatab päärw pärwast/ ning omma
 lunnastaja heast mainitsussesi ei holi/ siis
 ka-utab temma isfiennast omma sõi ning wõlla
 läbbi ärra; nenda saatwad ennast hukka/ sedda
 Jesus Kristus täieste on lunnastanud/ kui
 nemmad ei holi omma kalli lunnastaja õppe-
 tussesi ja mainitsussesi/ waid omma rumma-
 lusse ning wallatusse siise wotwad jada ning
 sedda pealegi ühhest pärwast teise kaswatada.

VIII. Selleta sedda weel ühhe teise tahhan-
 damisega! K. kui üks hirmus waenlane on
 üht inimest wangiks sanud/ ja waerab sedda
 kurjaste; agga üks wäggewam sedda päästab
 ning lunnastab sedda wangi/ eks siis se wang
 elle

olle omma waenlase päästi lahti/ning efs temma
ei tunne / et temma kōhhus on omma lunnas-
taja ning ärrapäästja sama kuulda? Kui
temma siiski waenlase alla jooffes meel/ kas ta
siis woiß siüd tõsta omma lunnastaja peäle?
Ei mitte. Nenda on Kristus Jesus keik innis-
messed / kes patto läbbi kurrati wangiks sanud/
omma kalli kannatamisē ning surma läbbi
päästinud ning lunnastanud patto / surma ning
kurrati päästi/ et nemmad piddid temma armo-
rigis temma al ellama ning tedda temma ig-
gawesse digusse / waggadusse ning õnnis-
tusse sees. Kes nüüd wangi põlwet ehk patto
hädä ei tahha tunda egga uskuda / et Jesus
tedda on täieste päästinud / ning et Jesus tem-
ma abhimees ifka tahhab olla hinge waenlaste
wasto / waid arwab emmesel parrama põlwe
waenlaste al ollewad / se jääb surmani kur-
rati / ma-ilma ning patto orjaks ning
põlgab Jesusē kallist lunnastamisē hinda
ärra / mis sure waewa ning walloga temma
eest olli makstud; seinnane ei woiße kurrati/
ma-ilma/ pattuste kombede/egga omma kurja
himmude wasto / waid tenib neid kui üks orri.

IX. Kes woißleb siis diete? Kostim: se
woiße diete / kes nenda omma patto kurjust
süddamest on hakkand tundma / kui meie I. II.
ning III. kostimisē sees olleme selletanud; ning
kes nenda oppib keik sedda head / mis temmal

win in Luth. 11. 12. on

Handwritten header in a cursive script, likely a title or reference, partially obscured by the binding.

on Jēsusē Kristusē seēs / selgeste moista nīng
 usma / kūt meie IV. nīng V. kostmīse seēs
 ollene kuulnūd. Se woib ūttelda julgeſt:
 minna ollen Kristusēga ſūrnūd / nīng ka mah-
 hama-etud / minna ollen Kristusēga ūlleſtous-
 nud nīng taewa lāinūd / minna ei karda ſur-
 ma / kurratit / ſeſt et minno Jēsus neid on
 ārrawoistnūd ; ma ei kardagi patto ſūūd / ſeſt et
 minno Jēsus neid on enneſe peāle wotnūd / mah-
 hamatnūd nīng kuſtutanūd. Et minna patto
 ennam ei armasta / waid Jēsusē minno On-
 niſteggia / ſiſſe uſſim / temma kāeſt pattude
 andeſē-andmīſt ſaan / nīng kēiſ abbi temma
 kāeſt lodan nīng oſan ; ſepārraſt woin ma
 julgeſte ūttelda : Rom. VIII, 31-34 ſalmīſt
 ſadiſ. Ons Jummal meie eeſt / keſ julgeb
 meie waſto olla ? Keſ omma enneſe Boi-
 ale ei olle armo annūd / waid on tedda
 meie keſgedē eeſt ārra-annūd / kuīda peakſ
 temma mitte kēiſ temmaga meie kīnſt-
ma ? Keſ julgeb nende peāle ſūūd tōſta /
 tedda Jummal on ārrawallitſenūd ?
 Jummal on / keſ digeſē teeb. Keſ on
 ſe / keſ woib hukkamoīſta ? Kristus on
 ſe / keſ on ſūrnūd / nīng mīſ woel ennam
 on / keſ on ūlleſārratnūd / keſ ka on Jum-
 mala parramal kāel / keſ ka meie eeſt
 paſſub. (†) * *Handwritten note in a cursive script, possibly a signature or reference.*

X. Kaſ ſiis pattud / kārret nīng / ma-ilm
Handwritten text at the bottom of the page, continuing the narrative or providing a conclusion.

ei waewa neid ennām / kes nenda kowwaste Jes
suse pole hoidwad ning woitlewad? R. siin
armo aial on Jummalas laste woitlemisse järg
ning põlwe / sepärrast ei pea nemmad meelt
ärraheitma / waid julged ollema ning kannas
tama. Sest õõdaksse siin 2 Tim. II. 12. Kui
meie teummaga kannatame. Kannatus
lähhab nelle tarwis / kes diete pühidwad woit
elda / Ebr. X. 36. siis nemmad wimaks ifka
woitwad ehk sawad woinust. Meile / kes
Jummalat armastawad / ning omma hinge
waenlaste kiusatusse ning arowatellemisse was
to pannewad / pearwad keif nende waenlaste
waerwamisest ning nende ennaste eksitusest
heaks tullema / nenda kui meie õppime Rom.
VIII. 28. ning V. 3. 4. 5.

Sepärrast ütleb meie Jeesand Jesus: Matt.
XXIV. 13. Joh. Sall. Mäitm. II. 10. olle tru
surmani / siis tahhan minna sulle ello kro
ni anda. ning 2 Tim. II. 3. Ärra mõtle:
fust ma saan sedda tarkust Jeesust diete tunda /
ning keigesugguse risti al kannatlik olla? Kus
le / mis Jummal omma sanna sees ütleb:
Jakob. I. 4. 5. 6. 17. Pallu agga süd
damest / ning ärra tüddi pallumast Jeesuse
nimmet / siis Jummal kuleb ning juhatab sind
omma targa nou ning sure wõega / nenda kui
sedda tootakse. Luf. XVIII, 1. ning 7. Joh.
XIV. 13. 14.

Nääd pangem lähhidelt ka tähhele/mis kas-
so sest tulleb / kui meie nenda woitleme ning
woiteldes kannatame. 11 salm: Kui meie õp-
pime moistina / et meie olleme Kristussega sur-
nud/ning et temma meie pattud on ka-utanud/
ning tahhab ikka veel meie woimust anda/siis
woitleme meie head usso woitlemist; ning el-
lame Kristussega ühhes siin usso läbbi / ning
teises ilmas pallest pallese; siis wallitseme meie
siin kui kuningad usso läbbi waenlaste hulga
seas; ning teises ilmas iggawesse au ning rõ-
mo sees / nenda et ükski hinge waenlane ei sa
meie liggige.

Kuida ellatakse siin Kristussega? Kostm: kes
wottab diete woitelda ning allati Jeesusse pole
hoida / selle ello on Kristus isä usso läbbi/ Kal.
II. 20. Minna ellan / mitte ennam min-
na / waid Kristus ellab minno sees; sest/
mis minna nüüd ellan lihhas / sedda el-
lan minna Jummalala Pota ussus / kes
mind on armastanud / ja ennast isä
minno eest ärra-annud. Joh. XVII. 23-26.
Sest tulleb se suur kasso / et neil / kes diete
woitlewad/ning kelle sees Jeesus ellab usso läbbi/
on (1) Jummalala arm/ Jummal heidab rõhkes-
te nende peäle armo / ning kinnitab nende süd-
damed omma iggawesse armo läbbi Cor. XIII.
9. Se on hea / et armo läbbi südant
kinnitakse. Rom. V. 15. Meil on (2) pattude
andeks

andeks-andminne se sure armo rikkusse parrast.
 Erw. I. 7. Jummal Poia läbbi on ärra-
 lunnastamine / temma werre läbbi pat-
 tude andeks-andminne / temma armo rik-
 kusse järrele. Neil on (3) iggarvenne digus/
 Jummal arwab neid pühhaks/digeks/ja ilma-
 pattota ollewad Kristusse parrast 1 Kor. V. 11.
 Jummal on tedda / kes ühhefski pattust ei
 teadnud / meie cest patto ohwriks teinud/
 et meie piddime Jummal digusseks sa-
 ma temma sees. Rom. IV. 5. Separrast on
 neil (4) rahho Jummalaga / neil polle ennam
 tarwis Jummal wihha karta / waid woiwad
 julgeste teige ihho ning hinge hädda sees Jum-
 mala liggi miina ning tedda palluda / et kül
 furrat / ma-ilm nirsu pattud nelle hirmo tewad
 Rom. V. 1.8-11. Et meie naitud uesust'ollemie
 digeks sanud / siis on meil rahho Jumma-
 la jure meie Jესанда Jესusse Kristusse
 läbbi. (5) On nemmad Jummal lapsed/tedda
 Jummal issi omma armo sanna läbbi on sün-
 nitatud Jak. I. 1.8. Temma on meid sünni-
 tanud omma tahtmisse järrele / toe sanna
 läbbi.

Erwes. I. 5. Jummal on meil enne ärra-
 maramud laste kobbut Jესusse Kristusse
 läbbi ennese sees omma tahtmisse hea me-
 le parrast. Neil on (6) pühha Waim / kes
 neid satab ning juhatab / ning on nende igga-
 wesse

Gott Lest .. (30) ..

Wiesuggune on siis teises ilmas nende ello/
kes diete woitlewad? Kostim. se on ni suur / ni
fallis / nenda tais romo / et ükski ei woi omma
nõdra moistusfega sedda siin ilmas ärramois-
ta / egga selgeste kulutada 1 Kor. II. 9. 1 Joh.
III. 2. 3. Armad / meie olleme nüüd Jum-
mala lapsed / ja ep olle weel mitte ilmutud /
mis meie peame ollema; agga meie tea-
me / et / kui temma saab ilmunud / meie
temma sarnatsed peame ollema; sest meie
saine tedda näggema nenda kui temma on.
Ning igga üks / kennel lotus temma peale
on / se puhastab ennast / nenda kui temma
puhas on. Seäl on iggawenne au ning
hingaminne teigest waerast. Kol. III. 4.
2 Tes. I. 6. 7. Joh. Sal. II. VII. 15-17. XIV.
13. XXI. 4. Kes nüüd Jesusfega surrewad /
se on / omma patto hädda sundwad / kahheses
wad / need peawad temmaga siin uspo läbbi /
ning teises ilmas pallest pallesse tedda nägges-
ma ning temmaga ellama. Kes siin temmaga
kannatawad / need peawad temmaga kui kum-
ningad wallitsema siin ilmas ülle kurrati /
pattude / ning ülle kurrade inimimeste hirmu-
tamisse ning arowatusse / et nemmad neid ei
karda / sest et Jesus meie heaks neid on ärrawoit-
nud / ning ifka weel ärravoidab. Teises ilmas
peab se kunninglik au diete arowalikkuks sama.
Joh. Sal. II. I. 6. XXII. 5. Iega peame meie
siin

siin ilmas rahhus ollema / mis Jummal nenda pähhas kirjast fultat.

II. Pangem tãhhele / misfuggused need on teiseks / kes ei woitle diete.

Need / kes ei woitle diete / on kahhesuggused: Üks suggu on need / kes ei usuge / et Jesus on Kristus / Jummal Poeg / keige mas ilma Dnisteggia / needsinnatsed on Tõrsts rahwas / keisfuggused muud pagganad / ning ka Juda-rahwas / need salgawad ka su sannaga / et Jesus Kristus innimeste lunnastaja on. Teine suggu on need / kes kãl kelega tunnistaswad / et Jesus on nende lunnastaja / agga temma selge sanna ei armasta nemmad / sepãrast ei wotta nemmad ettegi omma sãddame kura just tunda ning kahhetseada / jãrwad meel omma ennese ning teiste holetumatte innimeste himmude jãrrele ellama / nemmad ei tea diete / mis pat on / ning kui hirmsad need pattud on / ei usuge mitte / et nemmad Jesusse wãde lãbbi patto peãle woiwad woimust sada; misfuggused on keis walle risti-innimesed / kes on ristitud / kuulwad kõrwadega Jummal sanna / ning kãiwad ka Jesusse laual / agga nemmad ellawad ehk arwalikfo pattude sees / ehk sallaja pattude sees.

1.) Misfuggused on need walle risti-innimesed / kes arwalikfo pattude sees ellawad? R. fule

fule sedda pühha Waino suust Kal. V. 19.
20. 21. Arwalikkud on lihha te-ud/need
on needsinnaſed: abbiſſorikminne/horus/
rojus/ kimalus. Bodra Jummalas te-
nistus/ noidus/ wäen/ riid/ wihhaſ-
teſſemiseſed/ suur wihha/ riidlemitſed/
tapluſſed/ walleſſepetamiseſed. Kadde-
duſſed/ tapimiseſed/ liigjominne/ praſſi-
minne/ ja mis nende ſarnatſed on/
mis minna teile enne ütlen/ nenda kui
minna ka enne ollen ütelnud/ et/ kes ni-
ſugguſt terwad/ ei pea Jummalas riik
pärriſa.

2.) Niſſſugguſed ellawad ſiis ſallaja pattude
ſees? Koſtm. ſedda õppetab ka pühha Waino
2 Tim. III. 1-4. Kellel on Jummalas kar-
tuſſe näggo/ agga temma wägge ſalga-
wad nemmad ärra/ ja niſſſugguſte eest
hoia ennast. Kes peält nähha on waggad/
ning arwawad ennast Jummalas lapſed olle-
wad/ agga nemmad ei tunne/ei tahhagi uſku-
da/ et nende ſüdda ni wägga kurri on/ ning ei
otſi Jeſuſſe läest abbi omma karwaluſſe
waſto/ waid otſiwad niſſſugguſed walle-õppetä-
jad/ kes nende wäljaspiddiſe waggaduſſega
rahhul on/ning neile ſedda teed taewa pole häſ-
ti laſaks terwad/ et neil ep olle tarwis kangeſte
ning allati woitelda ſeigede pattuſte kombine-
ning omma ennaste ſüddame karwaluſſe waſ-

to; needſinnatſed ſawad wiſhhaſels nende peäle/
 kes Jummalala ſannast kulutawad / et nemmad
 ſedda wiſi ei ſa önsaks/waid et neil tarwis läh-
 häd Jummalala ſanna ning raſke palwega al-
 lati ning diete woitleſda. Nendefinnaste in-
 nimeste kurjad nou-ud ning mötſed on Jumma-
 la ſanna ammogi älleſkulutanud 2 Tim. IV.
 3. 4. ning Lit. I, 16.

3.) Kes on ſiis need/kes käl woitlewad/agga
 diete ei woitle? Koſtim. need on needſinnatſed/
 kes haſkawad Jummalala ſanna heal meel kuul-
 ma/kiitwad ſedda wägga/kui Jummalala ſanna
 ſelgeſte kulutakſe; agga kui Jummal neid
 tahhab ſata omma ſüddame kurjuſt ikka parre-
 minne tundma/et nemmad ka woikſid moiſta/
 et Jummalala arm weel paljo ſurem on; ehk kui
 nemmad willetsuſe / teotusſe ehk mu hädda al-
 la ſawad / ſiis nõrguwad nemmad ärra / ning
 ei uſu mitte / et Jummal tru ning tõſine en/
 kes ſedda ſanna ei wotta taggaſi / mis temma
 neile tootab / kes pattuſt pödrwad ning haſka-
 wad woitlema ning kannatama / ning julgeſte
 temma läſt abbi ootima. Meis ätleb meie Is-
 ſand Jeſus Kristus Luk. VIII. 13. Need rahk-ma
 peälſed on need/kes/kui nemmad kuulwad/
 ſedda ſanna käl rõmoga waſtorwotwad /
 agga neil ei olle mitte juurt; ärriteſſeks
 aiaks uſtwad nemmad / ning kiusatusſe
 ajal tagganewad nemmad ärra. Waat
 niſugſ

nisuggused hakkawad omma hinged eest mure
 reffama ehk woitlema; agga et nemmad ei-lad
 on / ning ei tahha omma ehk Jeesusse risti mure
 te ennese peäle wotta / egga kannatlikkud olla /
 egga Jummalale kaeft abbi kindlaste otsida ning
 röömsaste ota / sepärrast ei woitle nemmad mitte
 diete / ning ei usu Jummalale sanna kindlaste.

4.) Kas siis Jummalale sanna õppetab / et
 need / kes diete tahwad woitleda ehk omma hinged
 eest mure reffama kanda / peawad paljo hädda kannatama /
 ning süüsi röömsad ollema? Kostm:
 Ja peawad hea ning röömsa melega. Kule /
 mis Jummalale sanna õppetab: Lõõg: XIV. 22.
 (Õõõ Apostlik) kinnitasid Rõõgride hinged
 ja mainitsesid neid uso süüsi jada / ja et
 meie mitme woiletsüste läbbi peame Jummalale
 risti minnema. Rom. VIII. 29. 2 Tim.
 III. 12. ja süüsi Wil. IV. 4. Olge ikka röömsad
 Jeesandad: ta ütlen minna: olge röömsad.
 Kes sedda ei usu / se ei woitle diete ning
 lähhäb omma sü läbbi hukka / sest Jummal on
 tru ning ei woi ennast ärrasallata / se on / temma
 ei tahha ei woige neid abbida jätta / kes
 temma sanna usuwad ning palwega ikka temma
 pole holdwad. Põõgem nõõd ka lähhidelt
 tähhete / mis iggawenne kahjo se peäle
 kulle / kui jannimesed ei woitle / ehk ka diete ei
 woitle: xi salm. Kui meie ärrasalgame /
 E

Se on/ kui meie Jēsusse sanna ning wāggi/
mis temma meile on tootanud/ ei usu/ waid
usume omma rummala sūddame mõtteb/
ning mu kurja innimeste juttud/ siis tahhab
temma meid ärrasalgada. Se on parra-
go Jummal! üks iggawenne lahjo/ sest
kēdda Jēsus digusse polest ärrasalgab/ ehk ei
tunnista ommaks/ selle peäle tulles ilmaotsa-
ta wallo ihho ja hinge polest.

1.) Kas Jummal sanna tunnistab/ et Jē-
sus wottab ärrasalgada ning omma rõmo ri-
ki keelda neile/ kes ei woitle/ ehk ka neile/ kes
dieta ei woitle? Kostm. Kule mis Jēsus ütles
Matt. VII. 11. 22. 23. Need ei sa keit/
kes minno wasto ütlerwad: Jēsand/
Jēsand/ taewa riki/ waid kes minno
taewase Jēsa tahtmist teeb. Paljo üt-
lerwad minno wasto sel pāwal: Jē-
sand/ Jēsand/ eks meie olleme sinno
nimmel ennekulutanud/ ja sinno nimel
kurjad waimud wālha-aiannud/ ja sinno
nimmel paljo wāggewaid teggusid teinud.
Siis tunnistat minna neile: minna
ei olle teid weel ellades tunnud: tagga-
nege ärra minnust teie kurjateggiad.
Matt. XXV. 41. Kui Jēsand Jēsus taewast
ilmub omma wāde Ingliseega. Tulleid-
gega maksta nende kätte/ kes Jummalat
ei

ei tunne / ning kes Jhesanda Jhesuse
Kristuse Ewangeliummi sanna ei kule.
Need peawad nuhtlust kannatama / ig-
garwest hukkatust / ärraheldetud Jhesanda
pallest ning temma wõe auust.

2.) Kas on se siis ni suur kahjo? Kostm.
se on ni suur kahjo / et ükski ei woi siin ilmas
sedda diete moista egga üllestägida. Agga
kes tark on / se woitleb kowwaste / ning usub
kindlaste / mis Jummal sanna seft surest kah-
just ning wallust kulumab. 2 Tess. 1. 8. 9. kui
Jhesand Joh. Sal. N. XXI. 8. 15. Agga ar-
gade ja usmatummatte / ja hirmade
ja tapjatte ja wärrameeste ja nojade ja
wõdra Jummal teenride ja keige walle-
sikkude ossa peab se tulle ja weewliga põl-
lewa järwes ollema / se on teine surm.
Agga oues on need koerad / ja need nojad
ja need hora-mehhed ja need tapjad / ja
wõdra Jummal teenrid ja keik / kes wallet
armastawad ja teiwad.

Se armas helde Jhesus / meie dige ning ülle
Koolmeister ning Oppetaja / andko meie keiki-
le omma pähha Waimo rohkest / et meie
doppime selgeste moistma I. Kuida meie pea-
me diete woitlema / ning omma hinge eest
murretsema / ning mis suur kasso seft tulle jub-
ba siin ilmas ning seal iggarwest. Lemma

selles

Handwritten in left margin:
 In 1737. Enfa, da 6 år gammal
 23. Mär. Dr. Filij
Handwritten at top:
 Geströmta :: (P. 12)
 Elletago melle II. Res need on / ses ei woitlet
 ehf ka / ses diete ei woitle ning mis hirinus
 ning iggawenne kahjo se peäle tulleb. Uks
 nisuggune / ses diete ehf Jummalu nou ning
 tahtmissä järrele on woitelnud / on meie dnmis
 Kaplan ning koolmeister olnud / kelle tehha
 meie olleme tulnud tänna mahhamatma.
 Kui wägga Jesus innimeste hinged offid on-
 saks teggema kui se illem / dige ning hea kars-
 jane / sedda dppime meie ka selle dñsa ello põl-
 west. Temma issa on üks dppetaja Some
 maal / ning on tedda / nenda kui seige wag-
 gade wannamatte kohhus on / temma lapse
 põlwe sees koli pannud. Agga kui fue aasta
 eest kolmakkümment sin maal södda sai tous-
 nud / siis wiis üks pealik tedda salla mahto
 some maalt Riga linna / kui temma kümme-
 konna aastane olli; tedda widi nenda pool
 wäggiß / ja temma issa ei sanud mitme aas-
 ta sees teäda / kuhhopole poeg olli widud / kas
 ta pididi ollema ellus ehf surnud. Sefinnane
 pealik on tedda Riga linnaß koli pannud / ning
 saks aastat enne katko ennesega Pohla male-
 winud. Seäl on temma ühhes hirmsas lah-
 hingis omma issandaga olnud; se issand on
 mahhalastud / agga se sullane jäi ellusse / sest
 Jummal tahtis tedda ominaks lapses ning
 sullasets tehha. Süski agga sai temma wan-

23. Mär. Dr. Filij
 gite!

Beati ✠. (to Frosteri) 37

gifs / ning peäsis ühhe seltsiga wangist lahti /
 agga need waenlased aiasid neid takka / muist
 tapsid nemmad / muist wiisid nemmad jälle
 wangi. Agga meie õnnis foolmeister peäsis
 ühhe wõdra ma tallopoia abbi läbbi / kes Jum-
 mala pühha nou järrele tedda ühhe augo sisse
 heitis omma oue peäl / ning mattis sedda auko
 peält. Finni. Seält läks temma hädda ja
 waewaga ilma rideta / pool allaste kest waen-
 lastest läbbi ning sai aasta takka jällewangis;
 agga seält peäsis temma pea / ning tulli Mar-
 jama kühhelfonda: Seäl wottis üks aus här-
 ra tedda wasto / panni tedda meie firriko jures
 Jummalala sanna kuulma ning õppima.

Se armolinne Jummal ning meie helde
 JEsus hallastas selle õnna peäle / et temma
 hakkas omma rummalust ning patto hädda
 tundma ning et temma enne es olle bige risti-
 inimenne olnud. Se peäle wottis temma küt
 üks ärrakaddunud lammas omma kalli kar-
 jasse heäle kuulda ning sest aiast on temma
 surmani head usso wõitlemist wõitelnud. Es-
 mals olli temma Larto maal lapsi õppetama /
 pärrast olli temma foolmeister Albo moisa-
 al: ning wimaks tulli temma seie male ning
 kühhelfonda / kui tedda kutsuti Kaplani ning
 foolmeisteri ammeti peäle. Nenda on se meie
 armoliese Jummalala taheminne olnud / et tem-

ma
 har legit. vi. M. 7. p. 17.

ma siin piddi waimolikkust surmaſt peäſema /
ning waimolikko eht uſſo ello ſama ; ſiin pids
di temma ſa ihholikko ſurma läbbi iggawesse
rdmo ſiſſe minnema. Sedda kulutan min-
na teile / et keik / kes minnoga püüwad diete
woitelſda uſſo woitlemift / wottakſid au / tituſt
ning tanno anda ſelle ſure hinge Kariatſele
Jeſuſſelle / kes ni ſure holega need ärrakadduſ
nud lambad ofſib / ning moikſtab neid omma
ſure wäega hoida keigefurema hädda ſees / ſenſ
ni kui temma neid kätte ſaab / ning omma ol-
lade peäle wottab.

Oh arimad kuuljad / ärge peſſe ennast miſ-
te / kui teie parrago Jummal ! tännini ſurema
hulga poleſt ollete teinud. Se diſe uſt ep
olle mitte üſs tühhi mötte / waid üſs kange
woitleminne. Kes Jummal ſannast ei holiſ-
kes ei pallu Jummalat ſüddameſt / et temma
öppiks omma rummaluſt ning ſüddame kur-
juſt ſelgeſte tundma ning kahheſema ; kes
peälegi arwalikko pattude / eht ſallaja wiſhaſ
kaddewuſſe ning monne mu kurja mötteſſe
ſees ellawad / need ei woi mitte Jummal ſiſi
pärriſda. Sedda tunniſtab ſe kolm-ainuſ
Jummal / ſedda on mia-ſſima algmiſſeſt Jum-
mala ſanna ning kääſo peäl keik waggad uſſ-
nud / ning keik Jummal ſullakeſ ſure holega
kulutanud ; agga iggal alal kaebawad nem-
mad :

mad: Rom. X, 16. Nemmad on ofsinud need
rummalad ning kangelælsed iggawesjefst huf-
fatusjefst peasta Jummalal sanna lābbi / et
nemmad piddid nende filmad lahti teggema
26. Segg: XXVI, 18. Agga nende parras
pall on olnud / et ma-ilm se heateggemisse
eesti neid wihtanud ning teotanud; 1 Kor. IV.
12, 13. agga Jummal on neid iffa teotanud /
ning wimaks feigest hāddast ārrapeastnud.

Sedda on meie õnnis Kaplan ning fools
meister kül latsnud ning tunnud. Sest et
temma omma Jesussega pūdis ūhhes nouus
ning meles olla / sepārrast ei sūndind temma
mitte ūhte pelialiga. Et temma Jesusse iffe
kandis ning temma sannast kinni piddas / et
woinud temma wōdras iffes wēddada uft-
matumattega. 2 Kor. VI, 15, 14.

Nikaua fui temma ma-ilma ehf holetus
matte innimeste ello kōmbed armastas / ni
kaua armastas ūks rummal teist; agga fui
Jesus tedda omma sanna ning Waimo lābbi
ma-ilma ellust ārrawallitjes / siis haffas ma-
ilm tedda naerma ning wihtama / fui Jesust
naerti ning wihtati; ning sedda on se helde Jes-
sus omma laste rōmuls ning usso kinnitas
misjeks iesi emekulutanud Joh. XV, 18 20.
Kui ma-ilm teid wihtab / siis tedde et
temma mind enne teid on wihtanud.

Ollefsite teie ma-ilmast/ siis armas-
taks ka ma-ilm omma; agga et teie ma-
ilmast ei olle/ waad minna olle teid ma-
ilmast ärrawallitsenud; sepärrast wi-
tab teid ma-ilm.

Mötteige se sanna peäle / mis minna
teise ollen ütelnud: sullane ei olle surem
omma Jēsandat / on nemmad mind tab-
katusanud / nemmad kiusawad teidki
takka. Joh. XIII. 54-57.

Se keige raskem on minno meles / et ka se
surem hulk teie seast omma wallatusēga ted-
da waerwanud / ning saggedaste tamma meles
pahhandusseks wastō offa teinud. Oh teie
waesed / kes teie ei tahha selget dppetust falli-
da ! Kellele tete teie suremat kahjo ? Kui teie
nenda jāte Jummalā armo sanna pōlgma. Eks
teie omma sū lābbi lāhhā iggawesse tullesse ?
Teie ei olle mitte ākspāinis omma dñsa kool-
meisteri waad ka Jēsus isse kurrastanud ning
ärrapōlgnuud. Luf. X. 16. Jummal on tedda
teile annud kui āhhe kalli warrandusse / agga
teie ei wotnud tedda ning Jummalā sanna was-
to/nenda kui dīge kuuljatte kōhhus on/ning seft
tulles se raskem sū / et teie iika rummalamaks
lāhhāte ning ei dppi dīete moistina / mis teie
hinge heaks tulles. Kule mis Jēsus āteles
Joh. III. 19. Se on se hukkamōistamine /
et

et se walgus tulnud ma-ilma sisse / ning
need innimesed armastasid sedda pim-
medust ennem kui sedda walgust / sest
nende te-ud ellid kurnjad.

Sedda ei ütle ma mitte / et teie peate hül-
kaminema / waid sepatrast et teie ommast
hirmsast patto unnest wottaksite ülesärkada;
sest nenda ütleb pühha Waim. Ewes. V. 14.
Jummal andko / et teie waeste süddamed
wottaksid pehmenaks lüa / ning et teie ka
seisnaksse mainitsusse wottaksite ommas süd-
dames tallele panna / ning omma süddames
lifflo pattustpõõrmisse ning tõõsise mele pars
randamisega Jummalat / keit pühhad inglid
ning ka mind rõmustada. Kes agga mitte
ei tahha omma patto kurnjust õppima tundma /
egga palwega kornwaste ning diete woitelda
ning Jesusse pole hoida / se ei pea ka mitte ei-
lo fronti sama.

Süiski on monningad / Jummal tännatud /
et käl piisut / parrago Jummal! kes omma
hinge eest on hakkunud murretsema; mis se
helde Jummal selle õnisa Kaplani ning kools
meistri õppetamisse läbbi teile on head teinud /
se eest tännage Jummalat / ning palluge
minnoga / et Jummal seie ning mu paiko
ikka tahhaks nisuggused õppetajad läffitada /

ning ommo armo andettega ehhitada / kes ig-
gapääd isfi sure hõlega püüdnud õiete wõl-
telda / et nemmad ka ommad kuulsad se õige
uuso wõitlemisse tee peäle wõiksid juhhatada.
Wõitlege teie isfi Jeesusega palludes ja õhka-
des / armastage heal meel Jummalat sanna;
hoidke ennast ma-ilma kurja selsi ning nou-
est; 1 Joh. II. 15. 16. 17. ärge armastage
ma-ilma r. ärge kartke kurrati ning kurrade
innimeste wiha / waid olge ikka julged Jeesus-
se armo ning tootusse sanna peäl Joh. XVI.
33. Ma-ilmas on teil abhastust; agga
olge julged / minna ollen ma-ilma ärra-
wõitnud. Ebr. XIII. 5. 6. Jummal on
aittelnud: minna ei tahha sind mitte jät-
ta / ma tahhan sind paigaste mitte mah-
hajatta. Kannatage ning ofsiige ikka abbi
Jeesuse läsi / kellel keik meelwaid on antud
taewas ja ma peäl teie heaks / seft. Jak. I. 12.
Onnis on se mees / kes kiusatusi kannat-
ab / seft kui temma saab selgeks sanud /
siis saab temma ello kroni / mis Jeesand
on tootanud neile / kes tedda armasta-
wad.

Kui meie tahhame diete woitlesda ning sur-
mani kangede Jeesuse põle hoida / siis lähhab
wägga kannatust tarwis. Cor. X. 36. 37. 38. 39.

2104-

- II.) Se walmistago teid teiges
heas töös temma tahtmist teh-
ba ning saatto teie sisse sedda/
mis temma mele parrast on/
III.) **Jesusse Kristusse läbbi; Sel-**
lele olgo au iggawest ig-
gawessels aiafs.

II.) **Übung Amen!**
Lizny Elni
Gm.

III.) **Ich bin ein**
Kind Gottes, das
zuletzt für die
Welt sterben wird.
In dem ewigen Gott
Lob, Ehre und Dank.

Kaß Surma Paulo.

Jesus meine Zuversicht.

Wif: Armas Jesus arowilla.

1.

Jesus / Dantteggia /

Da mo lotus / kunnt ellan /

Sedda tean; temmaga

Mina wägga rahbul ollen.

Eht täl surma hirmutusse

Mulle saarmad abhaetusse.

2.

Jesus / mo dñ / ellab weel /

Eest ma saan ta elo nāḥḥa /

Ellan pōrrast illa seāl /

Surm ei woi muḥ hirmo teḥḥa /

Mo pea Jesus mind ei taḥḥa

Omma llet jātta maḥḥa.

3.

āḥḥes ollen temmaga /

Jaggawente lolloantud /

Omma usso tāega

Temma tālge hirmutud /

Et surm ei woi hirmutada

Mind / ei temmāst lahḥutada.

4.

liḥḥa ollen / pean ta

ātatefōd jālle pōrmute sama

Sedda tean / seest ta

Mind wōld muḥlāst āratada /

Et wein temmā aumetusse

Itta olla temmā jures.

5.

Jummalat sile id-este

Saan ma emmas liḥḥas nāḥḥa /

Sedda nosun hirmutuste /

Eest mo Jummal wōld llet teḥḥa.

Ka ses ihhus iggaweste
Nāda ma Jesusi maggufaste.

6.

Elle woin minna selgeate
Dumma helde Jesusi endas/
Pallawaks ta dēte
Lemima armastuskes minnas
Agga teit se lahtab minnusi/
Wits en tal wigga pattusi.

7.

Wits sijn mittab ārdaste
Du seāl rēmas Jesu sālles/
Pōrmase mind sūlwatse/
Sures ai-us tousei āles/
Eitin ma ine waene oden/
Waimoliti seāl ettetullen.

8.

Dh ma litiwedl olge teāl
Riddmsad / et teid Jesu tannab/
Ātra olle tarb / mo meel/
Jesu surmas ello annab/
Kut se wōlmine pōfsan hūab/
Dawasi latsuda teid pūab.

9.

Raerge hana plimmedusi/
Raerge surma / pōrgo hīmo/
Jesu satab rōmstusi/
Annab iggaweste armo.
Lemima lōppetab teit waetwa/
Wub teid ommas selstis tarwa.

10.

Ihhalbage sūddamest
Patto himmusi lahel sada/
Wotte aegsasi teigesi wāest
Dumma Jesusi armastada.
Eitina noubo teie sūdda/
Kus ip olle tarra hūdda.

Wenn

Wenn ich in Todes Nothen bin.
 Wis. Kui surma tund on ukse ees etc.

1.

Elli olen surma hädä sees
 Ning tustli nou ei leia/
 Ellis otlin Jesu hawades
 Ning surmas abbi sada.
 Seält leian nou ning abbi täl
 Mo raste patto teema al/
 Ka surma / pdego wasto.

2.

Et hädä moi sin ilma peäl
 Al paljo wallo fata /
 Mä Jesu surm ning hawad teäl/
 Et jouats parrandada.
 Tä surm mo ello / lasse la/
 Mo lotus / abbi teelmata
 Mo au / mo kroon ning warra.

3.

Ta tässi / jalgo sirutab /
 Mo pattus wottab lenda /
 Tä omma pea nõrgutab
 Suud mulle heldest anda,
 Tä lassib jälge piatada/
 Et selle seisi woin matada/
 Kui wägga helde temma.

4.

Se ilge armo uto on se /
 Mä ulla seisab lahtil.
 Kui Noal oli hädä tä
 Ning temmost laewa tehtil /
 Et apputussest peasis ta
 Ellis omma naese / lastega /
 Mä peästwad Jesu hawad.

5. Riid

5.

Niis tabhan miana diete
 End ista warful bolba/
 Kui õnest puust ärs linnole
 Weid tuisus asset leida
 Ni tanak / kui se waltseks jään /
 Ni mo hing ello puusse lään.
 Se ello pu en Jesus.

6.

Kui Moses lotowa taljo lät /
 Et wäljajooftis wessi /
 Ni Jesu tälge pieteri/
 Kui õli podud rieri /
 Seält joetis wetti / wessi ta /
 Se pällitas on lõpinata /
 Mis jabbutab mind sarmata

7.

Mulle anna õnsast lahtuda/
 Oh Jusa ! tõrgest taewaast/
 Oh ! Jesus õnnisteggia /
 Mind prasta surma waen
 Oh pähha waim ! uks lahti te/
 Wi. lggawesse ellusse
 Mind armo taewa jure.

8.

Nüüd tunnen rõhho / rõmo fesi/
 Et sa mind lannastanud/
 Keit karwadus mo süddamest
 On nüüd se ärra samud
 Mo hing et ülmise / Jummal ta
 Wüb pähha ingli seltsiga
 Sind taewa riigi fesi.

